

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA.(APPELAFDELING)

In die saak tussen

JULIUS NGWENYA Appellant.

en

DIE STAAT Respoñdent.

Coram: JANSEN, MILLER ARR. et KLOPPER WND. AR.

Verhoor: 20 Maart 1978.

Gelewer: 22 Desember 1978.

U I T S P R A A K

JANSEN, AR: Die appellant is in die Landdroshof te Mamelodi aan oortreding van art. 2(a) van Wet 41 van 1971 (handeldryf in dagga) en oortreding van art. 39(1) van Wet 56 van 1955 (uit hegtenis ontsnap) skuldig bevind; ten opsigte van eersgenoemde oortreding is hy tot 5 jaar gevangenisstraf gevonniss, en ten opsigte van laasgenoemde tot drie maande gevangenisstraf. Op appél het die Transvaalse Provinsiale Afdeling die skuldigbevindings en vonnisse

bekragtig/...

bekragtig. Met verlof ingevolge art. 21(3)(c) van Wet 59 van 1959 kom die appellant nou in hoër beroep na hierdie Afdeling.

In die eerste plek sal die kwessie van die skuldigbevinding aan die handeldryf bespreek word.

In breë trekke is die gebeure wat tot die inhegtenisname en vervolging van die appellant aanleiding gegee het, nie omstrede nie. Vrydagaand 11 Februarie 1977 het die polisie op die pad tussen Pretoria en Mamelodi voertuie voorgekeer en deurgesoek. Een van dié voertuie was 'n Valiant-huurmotor, onderweg na Mamelodi, deur die appellant bestuur. Reservissersant Joel Kunene en reservis-konstabel Kleinbooi Lebotse het hul aandag aan hierdie voertuig bestee. Die appellant het op versoek die bagasiebak oopgesluit en oopgemaak, en daarbinne is 'n rooi sambreel en ook 'n plastieksakkie, met die letters "O.K." daarop, gevind. In die sakkie was daar 130 gram dagga. Reservissersant Joel Kunene het die appellant meegedeel dat hy hom vir die besit van dagga arresteer en hy het sy regterhand op die appellant se skouer geplaas. Die appellant het toe weggespring en weggehardloop, die duisternis in. Later die aand

het die appellant teruggekeer, vergesel van ene Lukas Masango, die eienaar van die Valiant, vir wie die appellant sedert Februarie 1976 as huurmotorbestuurder gewerk het. Die appellant is toe weer gearresteer.

By die daaropvolgende verhoor het die appellant onskuldig op die aanklagte gepleit (asook 'n alternatiewe aanklag van besit van dagga ingevolge art. 2(b)). Die getuienis deur die Staat teen hom voorgelê, was hoofsaaklik dié van Masango, Kunene en Lebotse. Die appellant het self getuienis afgelê en volgehou dat hy niks van die sakkie dagga of die sambreel weet nie, en hy het die vermoede uitgespreek dat een van die passasiers wat hy vroeër die dag vanaf Mamelodi na Pretoria vervoer het, dié artikels in die bagasiebak moes gelaat het. Hy het ook 'n getuie, Johannes Mtimunye, geroep om sy relaas in sekere opsigte te staaf, nl. dat hy die aand nie later as ongeveer 9.30 deur die polisie voorgekeer is nie en dat daar toe benewens hom ook 5 passasiers in die motor was. Volgens Kunene en Lebotse het dit aansienlik later gebeur, en was die appellant toe ook die enigste persoon in die motor. Die verhoorhof het onder andere bevind:-

- "(9) Dat op die stadium toe beskuldigde deur die polisie gestop is hy bewus daarvan was dat daar dagga in die kattedak van die voertuig was en dat beskuldigde die nodige mens rea gehad het."
- (10) Dat beskuldigde in dagga handel gedryf het.
- (11) Dat beskuldigde se weergawe nie redelik moontlik waar kan wees nie".

Die verhoorhof meld egter ook dat drie van die presumpsies genoem in art. 10(1) van Wet 41 van 1971 van toepassing is, nl. dié genoem in subartikels (a), (d) en (e), en dat die appèllant "geensins enigeen van hierdie vermoedens op 'n oorwig van waarskynlikhede weerlê het nie". Die hof a quo het ook, so wil dit voorkom, die presumpsies toegepas:-

"Dit was nie in geskil dat die dagga gevind is in die betrokke motorkar nie. Die gewig daarvan is ook nie in geskil nie en gevolglik het daar toe 'n bewyslas op appèllant gerus in terme van die bepalinge van die Wet, meer in besonder Artikel 10(1), om die hof op 'n oorwig van waarskynlikheid te oortuig van sy onskuld".

Vervolgens het die hof a quo die getuienis van die Staatsgetuies Masango, Kunene en Lebotse opgesom en, alvorens met die appèllant se getuienis voort te gaan, gesê:-

"Op hierdie basis moes appèllant, 'n verduideliking gee van sy besit, want daar was geen twyfel gewees dat hy die betrokke hoeveelheid dagga gehad het nie en wat meer is, omdat dit die voorgeskrewe minimum oorskry/...

oorskry het, het hy hom skuldig gemaak, tensy hy 'n redelike verduideliking kan gee, aan 'n skuldigbevinding van handel in dagga".

Die hof a quo het dan ook toe tot die slotsom geraak dat die landdros nie fouteer het deur die appellant se getuienis te verwerp nie en dat gevolglik geen verduideliking verstrek is nie.

In sekere opsigte is dit egter nie duidelik presies watter rol die vermoedens in art. 10(1) by die gevolgtrekkings van die verhoorhof, en selfs die hof a quo, gespeel het nie. Waarom was dit bv. nodig vir die verhoorhof om te noem dat ~~dit~~^{die} ~~beekuldigde~~^{appellant} se getuienis nie redelik moontlik waar kon wees nie, terwyl op grond van die vermoedens die eintlike vraag sou wees of die appellant die vermoedens teen hom op 'n oorwig van waarskynlikheid weerlê het? Waarom word as 'n afsonderlike bevinding genoem dat die appellant van die dagga bewus was en mens rea gehad het? Moet dit nie op grond van die vermoedens as bewese aanvaar word nie?

Daar skyn in die algemeen in die praktyk 'n mate van onsekerheid te bestaan oor watter feite deur die Staat bewys moet word (bo redelike twyfel) om die vermoedens in werking te stel en watter feite as gevolg van die werking van die vermoedens

aanvaar word te bestaan totdat die teendeel bewys word (op 'n oorwig van waarskynlikhede). Dit is gevolglik nodig om eers te probeer om hieroor 'n mate van helderheid te verkry.

Aangesien die vermoedens juis geskep is om die Staat se taak van bewyslewering te vergemaklik (vgl. o.a. S. v. Guess, 1976(4) SA 715(A), 717 D; S. v. Morgan, 1976(4) 897(A), 901 G), is dit nodig om in breë trekke na te gaan wat dié taak sonder die bystand van die vermoedens sou gewees het, ten einde die funksie van die vermoedens te bepaal. Artikels 2 en 3 van die Wet, saam gelees, belet (i) die "handel dryf" en (ii) "die besit of gebruik" van "afhanklikheidsvormende medisyne", wat òf "verbode" òf "gevaarlik" òf "moontlik gevaarlik" is (in die geval van "verbode" of "gevaarlik" omvat "medisyne" ook "'n plant waaruit sodanige medisyne vervaardig kan word"). Soos by alle statutêre misdade waar die posisie nie uitdruklik gestel word nie, ontstaan onmiddellik die vraag of die misdade hier geskep, skuldloos is al dan nie. By beantwoording van dié vraag geld 'n vermoede:-

"By die uitleg van 'n wettereregtelike misdaad-
omskrywing word vermoed, totdat die teendeel blyk,

dat/...

dat die Wetgewer nie 'n skuldlose wederregtelike handeling strafbaar wou stel nie. Kyk Steyn, Uitleg van Wette, 4de uitg., bl. 118". (Per RUMPF H R in S. v. De Blom, 1977(3) SA 513, (A), 532 B-C).

Waar die teendeel nie blyk, nie, sal skuld dus 'n vereiste wees.

In die gewone geval sal die verskyningsvorm hiervan wat die Wetgewer in gedagte het, opset (dolus) wees en nie nalatigheid (culpa) nie. (As uitsondering kan die bedoeling egter wees dat selfs culpa t.o.v. sekere aspekte voldoende kan wees.

Vgl. bv. S. v. Oberholzer, 1971(4) SA 602 (A), 611 F - 612 C).

Waar opset 'n vereiste is, moet die opset in die reël op al die elemente van die misdaad betrekking hê, en omdat opset in ons reg nie kleurloos is nie, moet daar ook wederregtelikheidsbewussyn wees (S. v. De Blom, 1977(3) SA 513(A), 529 H e.v.).

Aangesien die bewyslas in die algemeen op die Staat rus om al die elemente van die misdaad te bewys, moet die Staat dan ook hier die opset - met die komponent van wederregtelikheidsbewussyn - bewys (De Blom-saak, t.a.p., 532 E-H). Ooreenkomstig hierdie beginsels is dit duidelik dat die oortredings deur die onderhawige artikels 2 en 3 geskep, nie skuldloos kan wees nie en dat dolus een van die elemente sou wees wat die Staat moet bewys. (Of culpa hier t.o.v. sekere aspekte

voldoende kan wees, is omstrede: vgl. die standpunt in

S. v. Goncalves, 1974(2) SA 122 (NK) en S. v. Naidoo, 1974

(4) SA 574 (N), 599 C-D teenoor dié in lg. saak op bl. 775 A -

HRHR

576 H en 577 E. Sien ook C.R. Snyman, 1975 Tydskrif 315.

Die bestaansmoontlikheid van 'n misdaad met 'n skuldelement

pro parte opset en pro parte nalatigheid skyn lank reeds op die

Vasteland ingesien te word: vgl. bv. Van Hamel, Inleiding tot de

Studie van het Nederlandsch Strafrecht, 4de druk, § 33.2.

Die tot onlangs erkende vereiste dat 'n dwaling t.o.v. een van

die wesenlike elemente van 'n misdaad "redelik" moet wees, skyn

ook op hierdie terrein te lê).

In die onderhawige geval lees die eerste aanklag soos

volg:-

"Dat die beskuldigde skuldig is aan die misdryf van oortreding van artikel 2(a) gelees met artikel 2(i) en 2(ii) en verder gelees met artikels 1, 4, 7, 8, 10 en 14 van Wet 41 van 1971:

DEURDAT op of omtrent die 11de dag van Februarie 1977 en te of naby MAMELODI in die distrik van PRETORIA die beskuldigde wederregtelik:-

(a) in 'n verbode afhanklikheidsvormende medisyne te wete 130 gram dagga handel gedryf het".

Die/...

Die begrip "handel dryf", soos deur die Wet bedoel, sluit egter soveel uiteenlopende handelinge in dat die gebruik van dié werkwoord in die aanklag weinig daartoe bydra om 'n mens in te lig oor die aard van die handeling in concreto wat die beskuldigde ten laste gelê word (vandaar dan ook die wenslikheid om in klagstate meer spesifiek te wees: S.v. Maphile, 1975(1) SA 647 (NK), 648 C).

Volgens omskrywing (art. 1(xi)) kan "handel dryf" strek van bv. bloot "insamel" tot "verkoop" - en lg. word ook nie slegs in sy gewone kontraktuele sin van 'n verkoopkontrak te sluit gebruik nie, maar kan ook o.a. blote "besit vir verkoop" behels (art. 1(xxxii)). In die lig van die feite wat by die verhoor geblyk het, is dit heel duidelik dat die enigste handeling wat gepas die appellant ten laste gelê kan word, is dat hy die betrokke dagga na bewering "vir verkoop" sou "besit" het. En selfs "besit" word nie in 'n streng juridiese sin gebruik nie, maar in 'n breë sin wat neerkom op fisies te beheer (art. 1(iii)). Teen die agtergrond van die feite kom die Staat se aantyging in hierdie saak dus eintlik daarop neer dat die appellant die dagga

in/...

in die ^{bagasse}~~hant~~bak fisies beheer het en dat hy beoog het om dit te verkoop. Aangesien by wyse van interpretasie hierbo reeds tot die gevolgtrekking gekom is dat die betrokke misdaad opset met wederregtelikheidsbewussyn vereis, volg dit verder dat die aantyging wesenlik is dat die appellant die dagga willens en wetens beheer het met die doel om dit (later) te verkoop - in die wete ook dat sodanige beheer ongeoorloof was. (Vir doeleindes van hierdie geval is dit onnodig om die trefwydte van "ongeoorloof" presies te bepaal. Aanvaar sal word dat wederregtelikheidsbewussyn 'n wete verg dat die handeling onregmatig is. ^{tersaaklike} Of moontlikheidsbewussyn van ~~hierdie~~ ^A feite op opset sou kon neerkom, hoef ook nie nou bespreek te word nie).

In die algemene geval, waar daar geen direkte getuienis van hantering van dagga wat gevind word, beskikbaar is nie, is dit vanselfsprekend dat die koppeling van die bewuste beheer daarvan aan 'n bepaalde persoon, veral ook ^{as} ~~oor~~ daar meerdere verdagtes is, dikwels 'n moeilike en bykans onmoontlike taak vir die Staat kan wees; te meer nog om te bewys dat verkoop daarvan die oogmerk was, en dat die betrokke persoon geweet het dat sy optrede

onregmatig/...

onregmatig was. Dikwels egter sou die oënskynlike beheer van die dagga deur 'n persoon, gesien die algemene bekendheid daarvan in sy natuurlike blaarvorm, en ook die algemene bekendheid van die onregmatigheid van die "besit" daarvan, dien as prima facie getuienis van die begaan van die betrokke oortreding.

Die Staat hoef nie by voorbaat alle moontlikhede van onskuld uit te skakel nie. In dié verband is die volgende passasie in die uitspraak van LORD DIPLOCK in die Engelse saak van Sweet v. Parsley ((1969) 1 All. E.R. 347 (H.L.), 362 H) ~~insiggewend~~ insiggewend:-

"Woolmington's case affirmed the principle that the onus lies on the prosecution in a criminal trial to prove all the elements of the offence with which the accused is charged. It does not purport to lay down how that onus can be discharged as respects any particular elements of the offence. This, under our system of criminal procedure, is left to the common sense of the jury. Woolmington's case did not decide anything so irrational as that the prosecution must call evidence of facts which, if true, would make the act innocent, any more than it decided that the prosecution must call evidence to prove the absence of any claim of right in a charge of larceny. The jury is entitled to presume that the accused acted with knowledge of the facts, unless there is some evidence to the contrary originating from the accused who alone can know on what belief he acted and on what ground the belief if mistaken was held."

Maar/...

Maar selfs met inagneming van hierdie benadering is dit duidelik dat bv. menige ~~te~~ verspreider van afhanklikheidsvormende medisyne vry sal uitgaan vanweë die onmoontlikheid vir die Staat om 'n prima facie saak daar te stel wat al die elemente van die misdaad dek, veral die doel om te verkoop. Vandaar, klaarblyklik die instelling deur die Wetgewer van die vermoedens in art. 10(2) van die Wet.

In die onderhawige geval kan veral van art. 10(1)(e)

uitgegaan word:-

"(e) Indien dit by 'n vervolging weens 'n oortreding ingevolge artikel 2(a) of (c) of artikel 3(a) bewys word dat die beskuldigde op of in beheer van 'n voertuig, vaartuig of dier was waarin of waarop afhanklikheidsvormende medisyne, of 'n plant waaruit sodanige medisyne vervaardig kan word, gevind is, of sodanige voertuig, vaartuig of dier vergesel het, word dit geag dat die beskuldigde in sodanige medisyne of plant handel gedryf het, tensy die teendeel bewys word."

Bloot omdat hierdie 'n beswarende bepaling is, is dit op sigself geen rede om dit so eng moontlik te interpreteer nie

(R. v. Moosa and Others, 1960(3) SA 517 (A), 529 (A);

S. v. Majola, 1975(2) SA 727(A), 732 D-E). Die bedoeling van die Wetgewer skyn duidelik genoeg te wees dat die woorde

"geag/...

"geag dat die beskuldigde in sodanige medisyne of plant handel gedryf het" moet beteken dat die beskuldigde geag word handel te gedryf het soos bv. in art. 2(a) bedoel word, met al die variante daarvan soos blyk uit die woordomskrywings in art. 1. Dit volg dus dat as bv. in of op n voertuig dagga gevind word, dit vermoed word dat n persoon op die voertuig of in beheer daarvan of wat dit vergesel in daardie dagga handelgedryf het, d.w.s. dat hy van die dagga bewus was, geweet het dat dit dagga is en dat hy bv. daaroor beheer uitgeoefen het met die oog daarop om dit te verkoop, ondanks sy wete dat dit ongeoorloof is.

Die bewyslas is dan op hom om die teendeel (op n oorwig van waarskynlikhede) te bewys. (Vgl. S. v. Radloff, 1978 (4) SA 66 (A) 72 B; S. v. Pillay, 1974 (2) SA 470 (N), 473 E en 473 H - 474; C.R. Snyman, Misdade betreffende Afhanklikheidsvormende Medisyne, bl. 110-111). Dit is moeilik om in te sien dat die woorde "geag handel gedryf het" in die orige subparagrafe van art. 10(1) n enger betekenis moet dra. Nie alleen is n konsekwentheid van terminologie in die onderafdelings van dieselfde artikel te wagte nie, maar soos deur HOWARD R uitgewys (S. v. Pillay, t.a.p. 473 E) :-

"..... I cannot see how a person can be presumed to have dealt in the drug or plant in question without knowledge that it is such a drug or plant."

Maar n wisselwerking tussen die inhoud van die presumpsie en die feitebasis wat dit in werking stel, is sekerlik nie uitgesluit nie. In S. v. Radloff (t.a.p.) is bv. die inhoud van die vermoede deur art. 10(1)(d) geskep, beskou enger te wees aangesien gemeen is dat die woord "vervoer" in daardie subartikel n element inhou van bewussyn van die aard van die betrokke stof (op bl. 71 H). Dit is egter onnodig om op hierdie verdere aspekte in te gaan.

n Betoog teen die voorgaande interpretasie van art. 10(1)(e) berus op die kontensie dat die inhoud van die vermoede deur art. 10(3) geskep, nl. "geag in besit gevind te gewees het van bedoelde medisyne of plant", nie wete van of die aard van die medisyne of plant of wederregtelikheidsbewussyn omvat nie. Die kontensie is gegrond op n passasie in S. v. Majola (t.a.p., 736 E - G) en die vertolking daarvan in S. v. Mohapi (1977(4) SA 796 (O), 800 D), en dit word aangevoer dat n soortgelyke benadering t.o.v. art. 10(1) gehandhaaf moet word. Die presiese inhoud van die vermoede deur art. 10(3) geskep, is n kwessie van polemieks by ons skrywers (vgl. T.D. Reed, Drug Offences in S.A., bl. 37-38, en

1978 THRHR, bl. 73-74; en hierteenoor C.R. Snyman, a.w., bl. 48-49, - asook 1973 SALJ, bl. 225-227, en 1978 THRHR, bl. 345). Hieraan hoef nou egter geen verdere aandag geskenk te word nie, aangesien enige interpretasie van art. 10(3) m.i. nie tot die vertolking van art. 10(1) kan bydra nie. (Vgl. S. v. Pillay, t.a.p., 473 C-F. En ook by implikasie: S. v. Radloff, t.a.p., 72 C-D.)

Gedagtig aan die voorgaande kan nou tot die feite van die onderhawige geval teruggekeer word. Die appellant het die Valiant bestuur en hy het die sleutel van die bagasiebak gehad. Oënskynlik het hy toe die inhoud van die bagasiebak, insluitende die rooi sambreel en O.K.-sakkie met die dagga, beheer. Dit was egter nie sy eie motor nie en alhoewel dit duidelik is dat

die /

die betrokke artikels nie die vorige Dinsdag in die motor was nie, moet onthou word dat die appèllant saans die motor by Masangu se huis gelaat het en dat die sleutels snags aldaar in die kombuis gebly het. Die bagasiebak was dus snags vir andere toeganklik. Ook is dit duidelik dat die appèllant bedags in die loop van sy werk dikwels die bagasiebak moes oopsluit ten einde dat passasiers hul bagasie daarin kon sit en weer uithaal by hul bestemming. Volgens die appèllant het ^{hy} _^ juis in die loop van die betrokke dag dit moes doen. Hy maak egter nie daarop aanspraak dat hy òf die sambreel òf die O.K.-sakkie opgelet het nie. Weliswaar het hy hom dood natuurlik gedra totdat die dagga gevind is - maar dit kan net soseer te wyte wees aan 'n verwagting dat die dagga nie gevind sou word nie as aan 'n skoon gewete. Die sakkie was immers in 'n holte geprop en nie so goed sigbaar nie. Aan die ander kant kan nie te veel waarde geheg word aan die feit dat hy weggehardloop het nadat hy meegedeel is dat hy gearresteer word nie - dit kon van blote skrik gewees het en nie noodwendig op 'n skuldige gewete dui nie.

Maar feit bly dat op grond van die voorgaande die bewyslas

op/...

op die appellant was om sy onskuld op 'n oorwig van waarskynlikhede te bewys. Sy ipse dixit dat hy van die aanwesigheid van die dagga onbewus was, voer die saak nie veel verder nie aangesien 'n noukeurige nalees van die notule toon dat die appellant 'n uiters onbevredigende getuie was en dat kwalik bevind sou kon word dat die verhoorhof fouteer het deur sy getuienis nie te aanvaar nie en selfs te verwerp. Die vraag is dan wat die waarskynlikste van die hipotese is: dat die appellant die dagga in die bagasiebak geplaas het, dat 'n onbekende dit in die nag daar geplaas het, ^{gewone} of dat in die ^{sake} loop van ~~die nag~~ een van die passasiers dit in die bagasiebak vergeet het. Van die drie moontlikhede skyn die waarskynlikste te wees dat die appellant self die dagga daar gesit het. Dat 'n onbekende dit daar in die nag sou versteek het is so vergesog dat dit buite rekening gelaat kan word. Dat 'n passasier dit sou vergeet het, kom uiters onwaarskynlik voor. Uit die aard van die saak is dit nie iets wat maklik vergeet sou word nie. Bowendien, waarom sou 'n passasier juis die sakkie in 'n holte inprop? En dit kom ook uiters onwaarskynlik voor dat die appellant nòg die sakkie nòg die sambreel sou opgelet het toe hy die bagasiebak vir die

passasier oopgesluit het. Op grond van die vermoede in art. 10(1) (e) skyn dit duidelik te wees dat die appèllant tereg aan handeldryf in dagga skuldig bevind is.

Om tot dié konklusie te kom is nie gebruik gemaak van enige getuienis van die polisiereserviste Kunene en Lebotse wat omstrede is nie. Hulle het wel ook bv. getuig dat toe die sakkie en sambreel gevind is, die appèllant iets sou gesê het wat daarop neerkom dat dit "hul vrouens" se goed was. As dit waar is, sou dit natuurlik kon dui op kennis aan die kant van die appèllant van die aanwesigheid van die artikels in die bagasiebak en die onwaarheid van enige suggestie dat 'n passasier dit daar kon gelaat het. Vandaar 'n volgehoue aanval op die geloofwaardigheid van hierdie getuies. Gesien die konklusie waartoe hierbo geraak is, hoef nie hierop ingegaan te word nie. Dit is ook nie nodig om in besonderhede na die getuienis van Mtimunye, deur die appèllant geroep, te verwys nie. Soos reeds vermeld, moes hy bevestig dat die gebeure vroeg die aand plaasgevind het en dat daar 'n aantal passasiers by die appèllant in die motor was - teenstrydig met die getuienis van die twee polisiereserviste.

Maar/...

Maar ook hier sou dit net gaan oor die geloofwaardigheid van die twee reserviste. Eienaardig genoeg het die appellant nooit daarop aanspraak gemaak dat die sambreel en dagga aan een van hierdie passasiers behoort het nie. Maar in ieder geval sou dit moeilik wees om nie met die verhoorhof saam te stem ~~dat~~ dat Mtimunye 'n baie swak getuie was nie, en om nie die hof se suspisie te deel dat die oorspronklike bedoeling van die appellant moes gewees het om wel te beweer dat een van hierdie passasiers die sambreel en sakkie in die bagasiebak gesit het nie.

Ten slotte beroep die appellant hom op sekere beweerde onreëlmatighede. Die verhoorhof het geweier om op aansoek van die appellant se prokureur die Staatsgetuie Masangu terug te roep ten einde verder te getuig oor die kwessie van hoe laat die appellant by hom opgedaag het. Moontlik sou dit gerade gewees het om die aansoek toe te staan, maar in die lig van die benadering hierbo uiteengesit, blyk dit nie dat die appellant in enige opsig deur die verhoorhof se weiering benadeel kon gewees

het/...

het nie. Dit word ook betoog dat in sekere opsigte die aanklaer die appellant onbillik gekruisvra het en dat die verhoorhof tussenbeide moes getree het. Maar ook hier is die indruk van totale ongeloofwaardigheid deur die appellant geskep nie soseer aan hierdie passasies toe te skryf nie as aan sy getuienis as geheel. Dit word ook aangevoer dat die "Landdros se hantering van die verhoor, en veral sy houding teenoor die Appellant en die getuie Mtimunye daarop dui dat dat hy reeds voor betoog of voltooiing van die getuienis nadelige opinie oor hulle gevorm het." Onder andere word na gevalle verwys waar die Landdros aanmerkings gemaak het oor die appellant se gedrag in die getuie bank, bv. "Beskuldigde kyk net weg, hy antwoord nie". In die gronde van appèl is geen kaspie teen hierdie optrede van die Landdros gemaak nie en gevolglik het hy nie hierdie aspek in sy redes behandel nie. Nogtans is dit duidelik dat die Landdros se doel moes gewees het om langs hierdie weg die appellant se reaksies genotuleer te kry. Sekere bedenkinge kan egter in hierdie verband ontstaan. Sodanige kommentaar deur 'n Landdros kan in 'n bepaalde geval wel moontlik 'n getuie totaal ontsenu en/...

en die indruk van vooroordeel wek. Dit sou dus raadsaam wees om sodanige kommentaar waar moontlik te vermy. In die onderhawige saak skyn die Landdros se optrede nie sodanige gevolge te gehad het nie en dit kan allermens afgelei word dat hy bevooroordeel was. Ook sy redes spreek van 'n baie noukeurige en objektiewe oorweging van die deugde en ondeugde van die appèllant en Mtimunye as getuies. Maar in ieder geval, soos reeds getoon, speel Mtimunye se getuienis geen rol in die benadering hierbo aanvaar nie, en blyk dit so oorvloedig uit die notule self dat die appèllant 'n ongeloofwaardige getuie is, dat nie op die Landdros se aanvoeling in hierdie verband staat gemaak hoef te word nie. Die Landdros se optrede - indien in hierdie verband vir kritiek vatbaar - het dus ook nie die appèllant benadeel nie.

'n Insident tydens die inspeksie^s deur die hof van die betrokke Valiant, toe daar deur 'n lid van die polisiemag wat toevallig aanwesig was, los daggablaartjies in die bagasiebak opgelet is en hy toe deur die Landdros gevra is om daaroor te getuig, word deur die Landdros verduidelik in sy redes. Tereg word daar nie nou teen die optrede van die Landdros kopsie gemaak nie, maar nogtans kan die feit dat dié kwessie oorspronklik geopper was,

dien as waarskuwing oor hoe versigtig 'n voorsittende beampte moet wees om nie deur enige optrede die skyn van vereenselwiging met die vervolging te wek nie. Die beroep op die beweerde onreëlmatighede kan nie slaag nie.

Dit volg dat die appèl teen ^{die} skuldigbevinding aan handeldryf in dagga nie kan slaag nie. Toe die betrokke dagga in die bagasiebak van die Valiant deur die appèllant bestuur gevind is, het ingevolge art. 10(1)(e) die vermoede ontstaan dat hy art. 2(a) oortree het, en hierdie vermoede het hy nie op 'n oorwig van waarskynlikhede weerlê nie. Die verpligte minimum vonnis van 5 jaar is nie ter sprake nie.

Die skuldigbevinding aan ontsnapping word nie ^{aan} ~~aan~~ gegee nie - slegs teen die opgelegde straf word kassie gemaak. O.a. word ^{die appèllant} ~~daarop~~ gewys dat ~~hy~~ self na die toneel teruggekeer het om hom aan herarrestasie te onderwerp. Dit is egter duidelik dat Masangu hom oorreed het om dit te doen. Maar om hieroor uit te wei, sal geen doel dien nie. Die oorspronklike kennisgewing van appèl het nie die kwessie van hierdie straf geopper nie en die Landdros het dus ook geen verdere geleentheid gehad om die

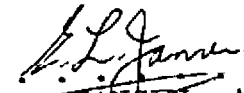
uitoefening/...

uitoefening van sy diskresie te motiveer nie. Die benadering van die hof a quo was soos volg:-

"Waar daar nie 'n direkte appèl teen die vonnis is nie, en die Landdros hom derhalwe ook nie daaroor uitgelaat het nie, meen ek dat daardie aangeleentheid nie verder oorweging hoef te kry nie."

Dit behoort ook die benadering van hierdie Hof te wees.

Die appèl word van die hand gewys.

E.L. JANSEN A R

MILLER A R	}	Stem saam.
KLOPPER Wnd A R		